

Judaici principes. Populus ille, post duram captivitatem, in manu forti liberatur; per quadraginta annos in deserto, Deo duce, peregrinatur, et miraculose enutritur, variisque probatur tribulationibus, donec ad terram promissam perveniat. Ecclesia catholica, cujus principes sunt duodecim Apostoli, per Christum a servitute Satanae potenter erepta, in hoc praesentis vitae deserto, multis saeculis exilium agit, divinitus directa et enutrita et variis exagitata tribulationibus, ad coelum indesinenter tendit.

II. Hebraei, Palaestinam ingressi, gentes inimicas profigunt, sed non penitus exterminant, et nunquam plane quiescunt; templum Deo in toto orbe celebratissimum erigunt; decem tribuum schismate desolantur; apud eos tamen regnum Judae perseverat, quod, multis quidem flagellis castigatum, servatur usque ad Messiae adventum. Quae optime repraesentant Ecclesiae fata. Haec enim, quamvis super Petram indefectibilem aedificata, remanet semper militans, apud se retinet verum Dei cultum et ipsummet Christum in templis praesentem. At videt proprios filios ab ejus unitate infeliciter avulsos, et irreparabili ruinae destinatos; ipsa vero incolumis perseverat, et inter angustias ultimum Christi adventum fidenter expectat.

QUAESTIO IX^a

Quid ex mirabili illa utriusque Testamenti consensione concludendum sit?

231. Resp. 1° Adimpletio prophetiarum et figurarum veteris Testamenti in Christo Jesu probat evidenter Eum esse vere Messiam a Deo promissum, ac proinde

religionem quam instituit esse divinam; illa siquidem impletio nec casui fortuito, nec humanae, nec diabolicae industriae tribui potest.

232. Resp. 2° Ex eadem impletione sequitur etiam religionem mosaicam, imo et religionem primaevam, de qua in Genesi, fuisse divinitus revelatas. Etenim nulla causa naturalis explicare sufficienter potest quomodo, tot saeculis ante eventum, res tam mirabiles, tam multiplices, cum suis etiam minutissimis circumstantiis prophetatae ac praefiguratae sint. Ergo hujusmodi prophetiae ac figurae, divinitus mundo datae et ordinatae fuerunt. Sed tota religio mosaica in hisce prophetiis et figuris pene constituitur; pluresque earum ad religionem primaevam pertinent. Ergo utriusque Testamenti mira consensio religionis tum christianae, tum mosaicae, tum primaevae divinitatem probat.

233. Resp. 3° Ulterius concludendum est Christum esse totius universi centrum et caput, a quo omnia proficiscuntur, ad quem omnia redeunt; et sic elucet mirabilis divinae Providentiae in creaturis gubernandis consiliorum unitas, sublimitas et sapientia.

DISSERTATIO QUINTA

DE FALSITATE RELIGIONUM POSITIVARUM QUAE CHRISTIANAE ADVERSANTUR.

234. Ex probata aliarum religionum positivarum falsitate, veritas christianae religionis legitime concluditur; secus enim nulla esset in mundo vera religio

revelata. Atqui id repugnat. Nam, ex supra dictis n. 59, in praesenti generis humani conditione, homo revelatione destitutus versaretur in impossibilitate, non absoluta quidem, sed morali, habendi hanc religionis naturalis notitiam quae ad rectam vitae institutionem requiritur. Quinimo, ut vidimus n. 56, dantur nonnullae veritates, quarum certa cognitio extra revelationem prorsus impossibilis est, et tamen est necessaria moraliter ad vitam rite in ordine etiam naturali instituendam. Unde homo sine revelatione privaretur auxilio moraliter necessario ad finem suum ultimum attingendum; quod divinam Providentiam laedit. Ergo datur in mundo aliqua vera religio interpositivas. Ergo, si omnes praeter christianam probentur falsae, jure concluditur hanc esse solam veram.

Inter has religiones positivas, jam supra computavimus, tanquam praecipuas, Judaismum hodiernum, Mahumetismum, Brahmanismum et Buddhismum. De illis quid sentiendum sit, dicemus in quatuor quaestionibus.

QUAESTIO I^a

Quid sentiendum sit de Judaismo hodierno?

235. Resp. : *Judaismus hodiernus jam non est religio quam amplecti et observare licet.* (Vide Knoll. *Theol. gen.* § 162.)

I^a probatio : Judaei hodierni Jesum Christum, seu Messiam, non agnoscunt, atque plenam revelationis lucem ab eo allatam spernunt. Atqui in hoc certo falluntur, quod jam demonstratum est. Imo legem suam Judaei gravissime violant, siquidem lex mosaica Christi

adventum praenuntiavit, et jussit ut illi omnes Israelitae obedirent.

236. II^a probatio : Judaei hodierni docent Legem mosaicam, secundum omnes suas ordinationes, actu obligare, et ad usque mundi finem esse perduraturam. Atqui in hoc etiam certo errant, propter duo :

1° *Lex mosaica, qua talis, id est : quoad partem ritualement et judiciale, fuit abroganda.*

Constat 1° *ex novo foedere ineundo.* Sic enim Deus loquitur per Jeremiam (xxxii, 31, 32) : *Ecce dies veniunt.... et feriam domum Israel et domum Juda foedus novum : non secundum pactum quod pepigi cum patribus eorum.* Porro lex mosaica, quoad partem ritualement et judiciale, erat prioris pacti, seu foederis expressio.

Constat 2° *ex gentium futura vocatione.* Hanc gentium conversionem et cum Judaeis in unum populum coadunationem, saepe celebrant prophetae, et speciatim Isaias xlix. Sed, hac posita conversione et coadunatione, jam lex mosaica evadit inutilis et impossibilis : inutilis, cum ejus scopus esset Judaeos ab aliis populis sejungere; impossibilis, siquidem praecipuae solemnitates et varia sacrificia Jerosolymis solum haberi poterant; et quia insuper lex illa, variis suis purificationibus et escarum prohibitionibus, regioni Palaestinae erat exclusive commensurata.

Constat 3° *ex novi sacerdotii institutione.* Juxta superius dicta n. 225, Malachias praedixit, loco veteris sacrificii, novum esse ubique terrarum offerendum; et Isaias, sacerdotes non ex sola familia Aaron, sed ex omnibus gentibus assumendos. Tandem Daniel an-

nuntiat templi irreparabilem ruinam, extra quod sacrificia judaica offerri non poterant.

2° *Lex mosaica, qua talis, jam diu est abrogata.*

Nam 1° ex probata religionis christianae divinitate, sequitur jam initum fuisse foedus novum, gentes ad fidem et legitimum Dei cultum esse conversas, et institutum esse novum sacrificium, novumque sacerdotium.

2° Idem concluditur ex praesenti Judaeorum statu. Jam enim a multis seculis, nec Deus pactum initum servat, protegendo ac salvando temporaliter populum suum, quamvis ab idololatria alienum, et legi suae non minus ac ante Christi tempora addictum; Judaei vero pactum illud amplius servare nequeunt, ob dirutam Jerusalem, incensum templum, et sublatam tribuum distinctionem.

Quinimo, tam completa, diuturna et irreparabilis desolatio explicari non potest, nisi supponatur Christum esse Messiam, quem occidentes Judaei, majoris sceleris rei facti sunt, ac praecedentium prophetarum interfectores.

Unde quando, in nonnullis veteris Testamenti locis, lex mosaica dicitur in aeternum posita, sensus est: vel neminem potuisse hanc privata sua autoritate abolere; vel illam fuisse remansuram quamdiu duraret respublica judaica; vel per legem Messiae potius fore implendam et perficiendam, quam proprie et absolute de medio tollendam.

237. III^a probatio: Judaei hodierni ipsam revelationem mosaicam multis modis corrumpunt. Praetermissis illis, quae jam notavimus, de variis eorum opinio-

nibus, circa Messiae futuri tempus et characteres, quaedam tantum suggillare sufficiat ex Thalmudistis deprompta. Dicunt, nempe, Deum quotidie tres horas legi Thalmudicae discendae impendere, et totidem horis cum pisce Leviathan ludere; quotidie ob excidium Hierosolymae et templi lacrymari; venturo Messiae monstruosum parare convivium; dicunt etiam verum Israelitam in altero mundo ultra duodecim menses non esse puniendum. Insuper in eodem Thalmude, multo magis externarum caeremoniarum observatio quam internae virtutes inculcatur; multa in Jesum Christum ejusque fideles personant maledicta, et asseritur omnia licere erga Gentiles, seu non Judaeos. Atqui hi sunt certe errores valde absurdi, fini hominis ac spiritui religioso valde oppositi.

238. IV^a probatio: Hodiernus Judaismus externis revelationis notis penitus caret. Cum enim ante Christum, quovis fere tempore, viros habuerit divina missione instructos, quam miraculis et prophetiis probabant, post Christum nihil tale in sui favorem proferre potest.

Mira sane videri debet Judaeorum inter gentes conservatio. Sed haec est divinae Providentiae in gratiam Christianismi prodigium. Judaei enim (Knoll: *Theol. gen.* § 164) librorum Veteris Testamenti codices in manibus tenent, et magna solertia conservant; ita ut prophetiarum veterum corruptio impossibilis facta sit Christianis, qui eas propterea confidenter invocare queunt; idcirco Judaei Christianorum librarii merito appellati sunt. Hinc S. Aug. (Enarr. in Ps. LVI): « Propterea adhuc Judaei sunt, ut libros nostros portent ad confusionem suam. Proferimus codices ab

« inimicis, ut confundamus alios inimicos paganos. »
Imo, ut jam observatum est, Judaei, post templi et
urbis destructionem ubique dispersi, hac ipsa sua
calamitate contestantur Messiam jam actu venisse,
propter cujus negationem et occisionem talia patiun-
tur, ex prophetarum suorum oraculis.

QUAESTIO II^a

Quid de Mahumetismo sentiendum?

(Vide Vincent : *De vera relig. n. 169.* — Knoll :
Theol. gen. §. 163.)

239. Resp. : *Mahumetismus nec est nec esse
potest religio a Deo revelata.*

Multiplex siquidem in eo reperitur falsitatis indi-
cium.

1um falsitatis indicium : *defectus auctoritatis in
libro Alcoran.*

Nam ille liber, non tantum ostendit Mahumetem in
crassa versari ignorantia eorum quae hodie vulgi
captum non excedunt, sed in multis aliis peccat :
1° facta in eo relata solum Mahumetem testem ac fide-
jussorem habent, et ad ejus malas cupiditates implen-
das tendunt; 2° veteris ac novi Testamenti libris, omni
historica fide dignis, in pluribus contradicunt; v. g. :
Mariam sororem Moysis cum matre Christi confundit;
et generatim ea quae circa patriarchas, Moysen aut
Christum, in genuinis monumentis narrantur, misere
contorquet; 3° multas fabulas continet, et ridicula sub
ridiculis titulis; v. g. : *De ape, — De formica, — De
arana, — De fumo, — De stercoribus, etc.*

240. 2um falsitatis indicium : *vita Mahumetis.*

Multum abest quin persona ejus talibus sanctitatis
notis refulgeat, quae legatum divinum, sive prophe-
tam novae religionis praekonem decent. Quamvis
enim pietatem quamdam simulaverit, ex altera parte,
indomitam ostendit ambitionem, quae ad fines suos
promovendos fraudibus ac caedibus non parcat; si-
mulque foedam libidinem, ad quam implendam novae
sibi uxores saepius junxit, speciales hac de re revela-
tiones praetextens.

241. 3um falsitatis indicium : *errores manifesti
circa religionem naturalem.*

Docet enim Mahumes : 1° cuncta divino decreto
absoluto ita evenire, ut necessaria sint, et fatalitas
inducatur; 2° Deum multos homines creasse ad
gehennam; 3° animam hominis esse particulam di-
vinæ essentiae; 4° in paradiso, electos indulgere
voluptatibus carnalibus cujuscumque generis; 5° amo-
rem proximi restringendum esse ad religionis mahu-
metanae asseclas; 6° hanc religionem vi armorum
propagandam esse; 7° nullam pro peccatis deberi sa-
tisfactionem, et consequenter sacrificium non esse
usurpandum, nisi in gratiarum actionem; 8° cultum
Deo debitum unice consistere in precatione, eleemo-
synis, jejuniis et piis peregrinationibus, praesertimque
bello sancto adversus infideles; 9° nullam castitatis
curam habendam esse, imo caelibatum virginum pro-
scribendum esse, permittenda autem polygamiam et
divortium, ad nutum mariti.

242. 4um indicium falsitatis : *Inefficacia ad homi-
nis instaurationem et sanctitatem promovendas.*

Prohibet quippe Mahumes, sub poena capitis, et

philosophicam Alcorani inquisitionem, et quascumque de religione disputationes. Aliunde, tota Alcorani ethica, de interioribus minime sollicita, versatur in exterioribus observantiis, numero septuaginta millibus juxta commentatores. Denique, clarum est doctrinam supra expositam de fatalismo, reprobatione, officiis erga proximum, regulis morum, viam omnibus cupiditatibus ac libidinibus latam aperire. Mirum igitur non est Islamismum se omnino impotentem exhibuisse ad scientiarum, artium, industriae et civilisationis progressus.

243. 5um indicium falsitatis : absentia signorum.

Desunt quippe miracula in favorem Mahumetismi. Mahumes ipse miracula quaerentibus respondit se non fuisse missum ad facienda miracula, sed ad praedicandum. Ex eis autem quae ei tribuuntur, alia facile arte humana explicari queunt, uti illud de columba ad aurem volante; alia nullos habuerunt testes, et novis miraculis probari deberent, uti ejus colloquia cum Angelo Gabriele, aut cameli ad eum per noctem locutio; alia nimium absurda sunt, ut illud de magna lunae parte in ipsius manicam delapsa, et ab eo remissa ad restituendam sideri rotunditatem.

Idem dicendum de prophetiis. Tentavit equidem praedicere fata, tum sua, tum suorum, sed in vanum. Sic, v. g., praedixit se ab hominibus illaesum fore, et tamen saepe fuit vulneratus; praedixit suorum concordiam ac perennes victorias, et sui, post ejus mortem, gravibus inter se dissidiis divisi sunt, et luctuosissimas experti sunt clades.

Frustra allegaretur, tanquam nota divinitatis, celeris Mahumetismi propagatio. Haec enim naturalibus

causis optime explicatur. Reapse, ut observat D. Brugère (*De vera Relig.*, p. 303), illa religio, tum rudi populorum sensui aptabatur per dogmatum simplicitatem omnis altitudinis expertem, tum praesertim eorum corda captabat per passiones ipsis maxime insitas, voluptatem, scilicet, et violentiam. Atque inde factum est ut Islamismus, licet a veritate minus distet ac Paganismus, magis tamen animos faciat omni verae religioni ac civilisationi impervios.

QUAESTIO III^a

Quid de Brahmanismo sentiendum?

244. Resp. : Brahmanismus nec est nec esse potest vera religio revelata.

Caret enim revelationis nota, sive in sua origine, sive in sua doctrina, sive in sua historia.

1° Nihil divinum spirat in sua origine.

Primam non ducit originem ab aliquo praecone historice noto, sed a librissacris quos *Veda* nuncupant, et quorum authenticitas, integritas ac veracitas nullo argumento probantur. Quinimo, asserunt Brahmani verba Vedae esse ab aeterno per se subsistentia ac personantia, quae selecti viri tandem perceperunt, aliisque transmiserunt; nec licitum fuisse ea scriptis mandare, nisi post longissimum tempus. At tales assertiones certe non sunt aptae ad fidem Vedae conciliandam.

Neo-Brahmanismus non ostenditur habuisse supernaturalem causam, sed fuit mera veteris Brahmanismi transformatio excogitata ad Buddhismi nascentis declinandum influxum.

Demum Brahmanismus recentissimus habet parentem *Chunder-Sen*, qui se prophetam jactitans, nullam suae missionis probationem attulit.

245. 2° *Brahmanismus nihil divinum spirat in sua doctrina.*

Haec enim doctrina, non modo rationem naturalem plurimum offendit, sed nec fuit uniformis, nec constans. Apud ejus sectatores primo videtur viguisse Polytheismus naturalista, cui successit Pantheismus, quo Brahma haberetur veluti ens unicum, extra quod non dantur nisi illusiones. Sed mox iterum, saltem apud vulgus, referbuit Polytheismus crassus et obscenus.

Circa hominem, Brahmanismus primo docebat remunerationes alterius vitae per gaudia paradisi, et inferni supplicia. Mox suborta est doctrina transmigrationis animarum in alia corpora, et addita est necessitas sese per virtutis exercitium ab existentia, utpote de se mala, liberandi, donec absorptio in Brahma obtineretur.

Nonnulla equidem de cupiditatum refraenatione satis recte traduntur; sed haec vitae austeritas ab omni erga caeteros homines charitate est vacua, superbiamque ita redolens, ut asceta diis ipsis superior existimetur. De caetero, haec religio distinctas hominum introduxit classes, sibimet invicem adversas, et inter eas eminent sacerdotes, seu Brahmani, quorum dignitas et privilegia supra modum extolluntur, et arrogantiae atque tyrannidi nullum frenum imponitur.

246. 3° *Nihil divinum redolet Brahmanismi historia.*

Frustra inquireret aliquod factum historice certum

ac certo miraculosum, divinitus in favorem hujus religionis patratum.

Equidem, gloriatur numerosissimos habere sectatores, et diuturna jam existentia frui; sed haec diffusio et diuturnitas male tanquam Dei testimonium invocarentur. Coarctatur quippe Brahmanismus intra ejusdem partis orbis spatium, neque late fuit propagatus. Non multas et graves passus est impugnationes a seculi praesentis potestatibus. Viget apud populos ubi minus fervet activitas intellectualis. Nec satis: temporum decursu, in sectas innumeras fractus est, et quotidie magis ac magis senescit atque debilitatur.

Denique, nihil ad populorum et individuorum veram reformationem ac felicitatem contulit. Ipso enim auspice, ingens et nefanda superstitionum et scelerum colluvies propagata est, quae adhuc Indorum gentes depopulatur, ut omnes norunt.

QUAESTIO IV^a

Quid de Buddhismo sentiendum?

247. Resp. *Buddhismus nec est nec esse potest vera religio revelata.*

(Vide de Broglie : *Hist. des relig.*, p. 186-194; 195, 196.)

1° Nullum citatur in ejus favorem miraculum historice certum, ac certo divinum. Quae enim narrantur de vita Sakiae-Mouni, nullam merentur fidem. Historia quippe hujus fundatoris scripto non est mandata nisi duobus vel tribus circiter seculis post ejus mortem, et referta est eventibus ita ridiculis, ut vere judican-

dum sit eos a suis sectatoribus, vel stulte somnatos, vel fraudulentè confictos fuisse.

2° Buddhismus merito accusatur atheismi; nam de existentia Entis supremi non curat. Attamen Buddhistae cultum tribuunt multis entibus superioribus, quasi diis, licet nulli supremum gradum adjudicent; qui cultus magicis ac superstitiosis operationibus scatet.

3° Secluso supremo Numine, jam deficit fons cuiuscumque obligationis, nec datur morum sanctio sufficiens, ut patet. Supponunt equidem Buddhistae homines innumeris, post mortem, subjici transmigrationibus, et sic praemiandos vel puniendos. Sed haec retributio, Deo absente, prorsus est gratuita.

4° Repugnat speciatim omnem existentiam esse malam, quia est transitoria et mutabilis, et ideo statum illum extinctionis, quem *Nirvana* vocant, esse toto corde optandum, et totis viribus prosequendum. Omnis enim existentia, utpote ens in actu, est, ut talis, essentialiter bona; et, quamvis sit malum existere mutabiliter et transeunter, melius est tamen hoc modo esse quam nullo. Absurdum est, insuper, supremam felicitatem ponendam esse in hoc statu extinctionis, quo ens omni operatione destituitur. E contrario, existentia eo magis est perfecta, quo magis est in actu, quia tunc eo magis est ab omni mutatione et interitu remota.

5° Per suam renuntiationis universalis doctrinam, et aspirationem ad *Nirvana*, Buddhistae sibi non comparant nisi speciem cuiusdam sanctitatis negativae, absque ullo positivo charitatis et activitatis impulsu. Jubet enim Buddhismus mori mundo et sibimetipsi, non autem vivere Deo. Hinc torpor ille sterilis in quo

miserabiliter jacent ejus sectatores, et notanter monachi, dum otiosae contemplationi et abjectae mendicitati unice vacant.

6° Denique, Buddhismus nullum habuit influxum ad mores gentium, inter quas viget, in melius mutandos, et ad normam verae civilitatis componendos.

Propagatio autem ac longa Buddhismi duratio per naturales causas facile explicantur, ut ostendit D. De Broglie opere citato: *Hist. des religions*.

COROLLARIUM TOTIUS TRACTATUS

RELIGIO CHRISTIANA AB OMNIBUS SUB DAMNATIONIS REATU
TENENDA EST.

248. Probatur 1°: *ex necessitate religionis naturalis*.

Eo enim tendit revelatio christiana, ut homines hanc adipiscantur religionis naturalis cognitionem, quae ad vitam recte instituendam requiritur, et extra revelationem obtineri moraliter non potest. At Deus sic nostrae impotentiae subveniendo, certe debuit exigere, ut homines revelationem a se datam amplecterentur, nec sisterent in religione naturali per solam rationem cognita. Ergo sola spectata religionis naturalis necessitate, homines tenentur revelationi christiana adhaerere.

249. Prob. 2°: *ex obligatione cunctis imposita tendendi ad finem supernaturalem*.

Est quippe dogma religionis christiana hominem,